

Zákon o ekologické újmě a SEZ

V srpnu loňského roku nabytí účinnosti dlouho očekávaný a dlouho připravovaný zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů (dále jen „zákon“). Zákon se zprostředkovaně týká i sanace starých ekologických zátěží (SEZ), proto se zde pokusím jej stručně charakterizovat.

Na úvod je třeba připomenout, že zákon od českého právního řádu zavádí směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES, o odpovědnosti za životní prostředí, známou pod zkratkou **ELD** (Environmental Liability Directive). Cílem Směrnice a tedy i zákona je vytvořit právní rámec pro odpovědnost za škody na životním prostředí, založený na principu předcházení škodám, na principu PPP (**znečišťovatel platí**), na principu naturální restituce způsobené škody (tedy **nikoliv sankcemi, ale uložením nápravných opatření**) a na principu objektivní odpovědnosti (**podmínkou provedení nápravných opatření není protiprávní jednání, ke vzniku odpovědnosti postačuje prokázání příčinné souvislosti mezi činností a vznikem ekologické újmě**).

Za ekologickou újmu je považována měřitelná nepříznivá změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí. Jedná se o **změnu na podzemních nebo povrchových vodách**, která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množstevní stav vody, **změnu na půdě** znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví, a **změnu na chráněných druzích volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo na přírodních stanovištích**, která má závažné nepříznivé účinky na ochranu takových druhů nebo stanovišť.

Provozovatel (právnícká nebo fyzická osoba) **vykonávající provozní činnost** uvedenou v seznamu činností v příloze č. 1 zákona (například provozování zařízení podléhajícího vydání integrovaného povolení, provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů, vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních, čerpání znečištěných podzemních vod a jejich následné odvádění do vod povrchových nebo podzemních, odběr podzemních a/nebo povrchových vod, nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a jejich přeprava) **má povinnost** v případě hrozící nebo vzniklé ekologické újmy neprodleně **provést preventivní nebo nápravná opatření** a informovat příslušný orgán – Českou inspekci životního prostředí. Ta může zahájit řízení o uložení preventivních nebo nápravných opatření

z moci úřední, ale i na základě žádosti osob, které jsou nebo mohou být ekologickou újmou dotčeny. Inspekce rovněž zjišťuje a eviduje případy ekologické újmy a rozhoduje o náhradě nákladů. **Náklady** na preventivní nebo nápravná opatření **nese provozovatel**, a to i v případě, kdy opatření zajistil příslušný orgán státní správy.

Výkon provozních činností uvedených v příloze č. 1 zákona bude s účinností od 1. 1. 2013 podmíněn finančním zajištěním (pojištěním) k náhradě nákladů. Finanční zajištění není povinen zabezpečit provozovatel, který na základě hodnocení rizika prokáže, že provozní činností může způsobit ekologickou újmu, jejíž náprava si vyžádá náklady nižší než 20 milionů korun, a také provozovatel, který je registrován v Programu EMAS nebo má certifikovaný systém environmentálního řízení, případně prokazatelně zahájil činnosti k získání této registrace nebo certifikace.

Potud úvodní informace o novém environmentálním zákonu. Zákon obsahuje další ustanovení, upřesnění a výjimky, uvádí i některé změny zákonů souvisejících. Těmito podrobnostmi jsem se nezabýval. Z hlediska budoucí aplikace zákona ve vztahu ke starým ekologickým zátěžím je snad účelné doplnit:

- Zákon se v samostatném paragrafu zabývá nápravou **ekologické újmy na půdě**. Pokud v důsledku vyjmenovaných provozních činností došlo k ekologické újmě na půdě nebo horninách, je nutné vypracovat analýzu rizik. Protože při sanaci ekologických zátěží je prováděna většina provozních činností zmíněných v příloze č. 1, je logické, že gesčním odborem Ministerstva životního prostředí jako ústředního orgánu státní správy pro problematiku ekonomické újmy je **odbor ekologických škod**, do jehož kompetence sanace spadají. Odbor je i zpracovatelem prováděcí vyhlášky k zákonu. Vyhláška stanoví mj. metody a způsob zpracování analýzy rizik, způsob hodnocení vhodnosti a proveditelnosti nápravných opatření apod. Orientačně lze předpokládat, že prováděcí vyhláška bude vydána v prvním pololetí tohoto roku.
- Zákon **nezavádí odpovědnost vlastníka nemovitosti** za provedení nápravných

opatření při ekologické újmě vztahující se k nemovitosti, vlastník je však povinen strpět jejich provedení po nezbytně nutnou dobu, v nezbytném rozsahu a za náhradu. (Zákon nestanoví, jakým způsobem bude tato náhrada stanovena.)

- Zákon **se nevztahuje na ekologickou újmu** nebo její bezprostřední hrozbu **vzniklou před nabytím účinnosti zákona**. Povinnost provést preventivní nebo nápravná opatření nebo nést náklady nebude uložena, pokud jde o ekologickou újmu způsobenou událostí nebo emisí, k níž došlo před nabytím účinnosti zákona, nebo po nabytí jeho účinnosti jako důsledek provozní činnosti, která byla prokazatelně ukončena před tímto dnem. Pro stanovení odpovědnosti za staré ekologické zátěže platí i nadále:

Pokud je znám původce znečištění, postupuje se obecně podle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách, ve znění dalších předpisů, podle kterého je za uskutečnění případných nápravných opatření uložených orgány České inspekce životního prostředí odpovědný původce závadného stavu, který také hraří náklady s tím spojené.

Pokud nelze postupovat podle zmíněného zákona (nápravná opatření nebyla uložena a/nebo původce není znám), je odstranění staré ekologické zátěže převážně záležitostí „samočisticí“ schopnosti přírody. Pouze v případě, že hrozí závažné ohrožení nebo znečištění povrchových nebo podzemních vod, zabezpečí nezbytná opatření příslušný vodoprávní úřad z vlastního podnětu nebo z podnětu ČIŽP. Pro tyto jednoznačně definované případy zřizuje MŽP v rámci svého rozpočtu zvláštní účet.

Ing. Jan Mikoláš, CSc.

E-mail: janmikolas@volny.cz

POZOR– změna termínu

**Veletř IFAT v Mnichově
nově každé dva roky**

Příští, 16. ročník veletrhu se bude konat již v roce 2010, mimořádně v podzimním termínu 13. až 17. září 2010 na Novém výstavišti v Mnichově. Další ročníky se pak vrátí k tradičnímu jarnímu termínu a budou mít periodu konání dva roky. 17. ročník se bude konat 7. až 11. května 2012.

Loňský ročník IFATu v roce 2008 zaznamenal rekordní počet 2560 vystavovatelů ze 44 zemí a 120 tisíc návštěvníků ze 163 zemí.

Podle tiskové zprávy připravil (op).